

Časopis AMHA - Acta medico-historica Adriatica: 14 godina strpljivog rada na znanstvenoj valorizaciji povijesti medicine

Eterović, Igor

Source / Izvornik: Acta medico-historica Adriatica : AMHA, 2017, 15, 25 - 36

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:801012>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

ČASOPIS AMHA – ACTA MEDICO-
HISTORICA ADRIATICA: 14 GODINA
STRPLJIVOGA RADA NA ZNANSTVENOJ
VALORIZACIJI POVIJESTI MEDICINE

JOURNAL AMHA – ACTA MEDICO-HISTORICA
ADRIATICA: 14 YEARS OF PATIENT WORK
ON THE SCIENTIFIC VALORISATION
OF THE HISTORY OF MEDICINE

Igor Eterović*

SUMMARY

In this paper the first 14 years of publication of scientific journal AMHA – Acta medico-historica Adriatica (2003–2016) are presented and shortly analysed. This journal has undoubtedly become and remained the central activity of the Croatian Scientific Society for the History of Health Culture, which has rapidly become a globally esteemed journal of history of medicine. The beginning and the context of publishing the journal with the reference to scientific meeting “Rijeka and Its Citizens in Medical History” is presented, as well as the journal’s profiling into distinguished international journal and its fast development in later years. The analysis shows the growth of journal’s visibility through indexation in different international journal databases, the number and ratio of scientific articles and the variety of published material. Finally, a review of the potential future directions of development and the significance of this journal within the national, regional and international context is given.

Key words: AMHA – Acta medico-historica Adriatica, scientific journal, history of medicine, “Rijeka and Its Citizens in Medical History”, Croatian Scientific Society for the History of Health Culture.

* Adresa za dopisivanje: Igor Eterović, Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, B. Branchetta 20, 51000 Rijeka. E-pošta: igor.eterovic@medri.uniri.hr.

Početak izlaženja časopisa AMHA – *Acta medico-historica Adriatica* (dalje: AMHA ili Časopis) presudan je trenutak u povijesti Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture (dalje: HZDPZK ili Društvo). Stoga bi obilježavanje ove visoke obljetnice Društva bilo ne samo nepotpuno već i posve nemoguće bez prikaza izlaženja Časopisa koji postaje središnja aktivnost Društva i njegova prepoznatljiva oznaka i izvan granica grada i zemlje u kojemu je rođen. U ovom članku predstaviti ću važnost koju Časopis ima po sebi te značenje koje je indirektno dao samome Društvu.

POČETAK I KONTEKST IZLAŽENJA AMHA-E

Povijest AMHA-e vezana je uz tradicionalan znanstveni skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* (dalje: Ri&Ri ili Skup).¹ Profesor Anton Škrobonja koji je tada, između ostaloga, predavao Povijest medicine i Uvod u medicinu na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci (dalje: MEDRI ili Fakultet) te bio predsjednik Društva, shvaća da ozbiljna znanstvena djelatnost valorizacije povijesti medicine mora započeti istraživanjima i okupljanjem kritične mase znanstvenika i stručnjaka koji će s njima ozbiljno krenuti. Vizionarski započinje 2000. s redovitim održavanjem znanstvenog skupa Ri&Ri, imajući na umu važnost i značenje pisanog traga te na samim počecima potiče objavljivanje priloga u tada postojećim publikacijama (*Acta Facultatis medicae Fluminensis*, odnosno *Medicina*).

Smatrajući da je došao pravi trenutak, da je sazrilo vrijeme za zaseban znanstveni povijesnomedicinski časopis, profesor Škrobonja počinje razvijati svoju ideju, okupljati suradnike i nevjerojatnim entuzijazmom i osobnim angažmanom uspijeva 2003. izdati prva dva broja časopisa AMHA, imajući na umu da od samih početaka trebaju redovito izlaziti najmanje dva broja godišnje.

Porođajno razdoblje svakog časopisa iznimno je teško, napose u domeni koja dosad nije imala snažniju tradiciju i prethodnicu. U to spada svakodnevna borba za pronalaženja suradnika, dovoljno (kvalitetnog) materijala za objavljivanje, osmišljavanje vizualnog identiteta časopisa i naposljetku

¹ Kratki osvrt na prvih deset godina Skupa vidi u: Igor Eterović, *Science convention „Rijeka and Its Citizens in Medical History“ 2000–2009 – history of medicine as a component of scientific visibility*, AMHA – *Acta medico-historica Adriatica*, 2011; 9(1), str. 9–18. Temeljiti pregled sa sabranim svim sažecima Skupa u tom razdoblju vidi u: Igor Eterović (ur.), *Znanstveni skup „Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici“ 2000.–2009.: Zbornik sažetaka izlaganja s kazalom imena i uvodnom studijom*, Biblioteka AMHA, sv. 8., HZDPZK, 2011. Vidi i sumarni pregled svih dosadašnjih skupova Roberta Doričića i Igora Eterovića u ovom svesku.

iznalaženje početnih sredstava za realizaciju i tiskanje časopisa. Doda li se tome da je većinu posla od samih početaka na svojim leđima nosio profesor Škrobonja kao glavni urednik, ovaj je pionirski pothvat danas, s ove povijesne distance, dodatno vrijedan divljenja.

RAZVOJ I (ZNASTVENO) PROFILIRANJE AMHA-E

Već je prvim brojem dan jasan smjer i kretanje časopisa u strogo znanstvenu periodičku publikaciju. U Uredništvo Časopisa okupljen je značajan broj iskusnih znanstvenika i stručnjaka s jedne te onih mlađih (koji će uskoro, dijelom i kroz ovaj rad, isprofilirati važne karike povijesnomedicinske valorizacije naše prošlosti) s druge strane. Znanstvenu pozadinu i podršku pružio je izniman broj domaćih i stranih znanstvenika koji su se spremno odazvali pozivu za članstvo u Izdavačkom savjetu. Odmah se krenulo s naglaskom na dvostruko recenzirane znanstvene priloge. Naposljetku, AMHA je eksplisitno formalno i sadržajno određena riječima glavnog urednika u Pozdravu čitateljima, koji ističe:

Tako smo, u želji da to postane prepoznatljiv međunarodni časopis već i naslovom naglasili da nas primarno zanimaju:

- *Medicinska – prošlost naroda koji svojim zemljopisnim i povijesnim određenjem pripadaju jadranskoj i srednjoeuropskoj kulturnoj tradiciji;*
- *Njihove međusobne veze i suradnja te tragovi koje su ostavili u drugim sredinama;*
- *Ostale teme koje se svojim pristupom na bilo koji način uklapaju u kontekst multikulturalnog jadranskog okruženja;*

No, ne želeći se zatvarati u stroge formalne zemljopisne i povijesne okvire, osim tih tema, uredništvo će po svojoj procjeni objavljivati i druge priloge.²

Upravo se ovo posljednje, odbijanje robovanja zemljopisnim i povijesnim okvirima, pokazalo ključnim u profiliranju Časopisa i prikupljanju kritične mase suradnika i vrlo kvalitetnih rukopisa iz područja povijesti medicine, što je uvjetovalo brz porast kvalitetnog materijala i širenje zanimanja znanstvenika za objavljivanje u Časopisu, a to je *conditio sine qua non* razvoja i osiguranja budućnosti svakog časopisa.

² Ante Škrobonja, [Pozdrav čitateljima], AMHA – Acta medico-historica Adriatica, 2003; 1(1), str. 7.

Ova formalno-metodološka dimenzija oko jasne usmjerenosti znanstvenom profiliranju te sadržajna orijentacija definirana prije svega povijesnomedicinskom baštinom širega mediteranskog i srednjoeuropskog areala, osnova je prepoznatljivosti Časopisa.

Međutim, za realizaciju časopisa, napose ovakvih metodoloških i sadržajnih aspiracija, tehnički i logistički elementi njegove realizacije od ključne su važnosti. Problemi porođajnih muka Časopisa različiti su, a posebno su vidljivi čitatelju koji poznaje funkcioniranje časopisa. Osvrnimo se na dva faktora profiliranja funkcioniranja časopisa: izdavači i financiranje.

Dok su u prva tri broja, uz HZDPZK kao izdavača, suizdavači bili MEDRI i Adamić, poslije su to isključivo HZDPZK i Fakultet. To je prvi korak profiliranja izdavačkog nositelja Časopisa, koji je ostao do danas.

Tablica 1. (Su)izdavači AMHA-e

Godina izlaženja	Izdavači i suizdavači
2003(1) – 2003(1)	HZDPZK; MEDRI i Adamić
2003.(2) – 2016(2)	HZDPZK i MEDRI

Financije su složeniji problem. Na svome početku borba za svaku potporu bila je prijeko potrebna. Tako su se financijski podupiratelji isprva tražili na velikom broju adresa kako bi se manjim svotama uspjelo prikupiti dovoljno za opstanak časopisa. No broj sponzora se nije mnogo mijenjao, a poslije se, uspostavom redovitih izvora sufinanciranja na temelju prepoznatljivosti časopisa, posve ustalio. Iznimke su naravno suplementi za koje je trebalo tražiti dodatna sredstva, a time i dodatne izvore financiranja, te neke jače krize i financijski poremećaji kada su neki sponzori izostali na kraće vrijeme.

Tablica 2. Sponzori pripreme i tiska AMHA-e

Godina izlaženja	Sponzori
2003(1), 2003(2)	MZT (poslije: MZOŠ) ³ , PGŽ ⁴ , GR ⁵
2004(1)	MZT (danas MZOŠ), PGŽ, GR, Zaklada HAZU ⁶
2004(2) – 2005(2)	MZOŠ, PGŽ, GR
2006(1) – 2007(2)	MZOŠ, PGŽ, GR, Zaklada UNIRI ⁷
2008(1) – 2010(2)	MZOŠ, PGŽ, GR
2011(1), 2011(2)	MZOŠ, Zaklada UNIRI
2012(1), 2012(2)	MZOŠ, PGŽ, GR
2013(1), 2013(2)	MZOŠ, GR, MEDRI
2014(1)	MZOŠ, GR, MEDRI, Zaklada UNIRI
2014(2)	MEDRI, GR, MZOŠ
2015(1), 2015(2)	MZOŠ, MEDRI
2015(S1)	OB SB ⁸ , Zaklada HAZU, MEDRI, MZOŠ
2015 (S2), 2016(1), 2016(2)	Institut u Shirazu (Iran), MEDRI, MZOŠ, PGŽ, GR, MZOŠ, GR

NAGLI RAST I RAZVOJ AMHA-E

Podloga ostvarena intenzivnim radom u prvih sedam godina časopisa omogućila je 2010. snažniji iskorak. Najvidljivije promjene dogodile su se u sadržajnom osnaživanju Časopisa i iznimnom povećanju njegove prepoznatljivosti te rastu svih znanstvenih indikatora kvalitete. Osvrnimo se na one osnovne: broj i razina znanstvenih radova, opseg časopisa i prisutnost u međunarodnim znanstvenim bibliografskim bazama.

³ Ministarstvo znanosti i tehnologije, kasnije Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a u trenutku izlaženja ovog priloga ime nadležnog ministarstva je Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

⁴ Primorsko-goranska županija.

⁵ Grad Rijeka.

⁶ Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

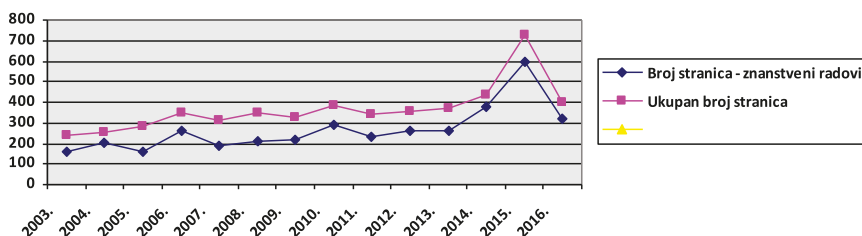
⁷ Zaklada Sveučilišta u Rijeci.

⁸ Opća bolnica Slavonski Brod.

Tablica 3. Broj i udio (po stranicama) znanstvenih radova u AMHA-i

Godina i broj izlazenja	Broj znanstvenih radova	Broj stranica (znanstveni radovi)	Broj stranica (ukupno)
2003/1	5	75	124
2003/2	5	82	114
2004/1	5	105	128
2004/2	7	95	126
2005/1	10	118	142
2005/2	3	43	140
2006/1	10	157	180
2006/2	8	105	170
2007/1	9	96	154
2007/2	7	96	160
2008/1	6	86	160
2008/2	11	127	192
2009/1	9	104	170
2009/2	7	117	158
2010/1	6	128	188
2010/2	12	162	196
2011/1	9	116	164
2011/2	8	116	176
2012/1	8	122	180
2012/2	7	142	178
2013/1	10	131	188
2013/2	11	132	184
2014/1	10	180	208
2014/2	10	198	228
2015/1	10	172	228
2015/S1	7	112	136
2015/2	13	190	232
2015/S2	10	120	132
2016/1	12	176	192
2016/2	7	146	208
Ukupno	256	3749	4738

U AMHA-i je od ukupno 4738 stranica objavljeno čak 256 znanstvenih radova na vrstoglavih 3749 stranica (!). To iznosi ukupno 79,126 posto od ukupno otisnutih stranica. Dakle, gotovo 80 posto Časopisa isključivo je znanstvenog karaktera. Svakako treba primijetiti porast opsega Časopisa, napose od 2010., što je 2015. kulminiralo potrebom da se tiskaju čak dva zasebna suplementa usporedno s redovnim brojevima.

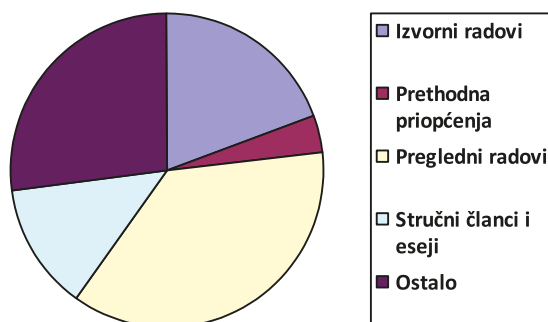

Grafikon 1. Opseg znanstvenih radova i sveukupni opseg časopisa

Što se vrste znanstvenih radova tiče, može se vidjeti da su od ukupno njih 256, čak 83 izvorna (32 posto), 17 prethodnih priopćenja (7 posto), 156 preglednih (61 posto). Treba primijetiti znatno povećanje broja i udjela znanstvenih radova od 2010. godine.

Tablica 4. Vrste znanstvenih radova zastupljene u AMHA-i

Godina	Izvorni članci	Prethodna priopćenja	Pregledni članci	Stručni članci	Eseji	Ostali prilogi
2003.	2	-	8	-	2	12
2004.	3	-	9	-	1	8
2005.	4	1	8	-	4	11
2006.	6	-	14	-	1	10
2007.	3	2	11	-	4	7
2008.	5	-	12	-	5	16
2009.	5	-	11	-	4	14
2010.	4	-	14	-	1	8
2011.	9	-	13	-	5	8
2012.	4	1	10	1	9	3
2013.	10	3	8	4	4	5
2014.	10	3	7	-	-	5
2015.	11	6	19	5	3	5
2016.	7	1	12	3	-	4
Ukupno	83	17	156	13	43	116

Grafikon 2. Udio pojedinih vrsta objavljenih radova

Tome naglom rastu i razvoju svakako je pridonijela i prepoznatljivost i svjetsko priznanje kvalitete Časopisa uključenjem u eminentnije međunarodne znanstvene bibliografske baze (SCOPUS, EBSCO, PubMed/MEDLINE, WebOfScienceCC/ESCI), a u medicinskom kontekstu porast prepoznatljivosti mjeren u kvartilima.

Tablica 5. Ulazak u značajnije bibliografske baze i porast prepoznatljivosti (kvartili).⁹

Godina ulaska	Baza	Kvartili
2006.	SCOPUS	Q4
2007.	EBSCO	Q4
2008.	MEDLINE	Q4
2009.		Q4
2010.		Q4
2011.		Q4
2012.		Q3
2013.		Q3
2014.		Q4
2015.	Web of Science Core Collection (ESCI)	Q3
2016.		Q3

⁹ Podaci o upisu u baze preuzeti su iz arhive AMHA-e, no dostupni su i u pojedinim bibliografskim bazama na internetu. Podaci o kvartilima preuzeti su sa Sci Imago Journal and Country Ranka („AMHA – Acta medico-historica Adriatica“, Sci Imago Journal and Country Rank, <http://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=5200152838&tip=sid&clean=0>, pristupljeno: 1. srpnja 2017.).

RADNA POZADINA ČASOPISA

Članovi Uredništva tijekom godina su se izmjenjivali i mnogi su pridonijeli profiliranju i razvoju AMHA-e. Svi su navedeni u zbirnoj tablici.

Godina/broj	Članovi Uredništva
2003(1) – 2005(2)	Josip Ažman, Željko Dugac, Vladimir Dugački, Marija-Ana Dürriegl, Stella Fatović – Ferenčić, Amir Muzur, Đana Pahor, Vlasta Rotschild, Ante Škrobonja (gl. ur.) [*]
2006(1) – 2010(2)	[*] + Anja Petaros, Igor Salopek
2011(1) – 2014(2)	Igor Eterović, Ana Petaros, Igor Salopek, Ante Škrobonja [**]
2015(1) – 2015(2)	[**] + Robert Doričić, Ana Montan [***]
2016(1) – 2016(2)	[***] – Anja Petaros

Radi unapređenja operativnog dijela funkcioniranja Časopisa, a time i lakšeg održavanja visoko postavljenih standarda, odnosno radi daljnjeg unapređenja, krajem 2010. Uredništvo je izmijenjeno. U ovom času radni dio AMHA-e čine glavni urednik Anton Škrobonja, izvršni urednik Igor Eterović te članovi Uredništva Robert Doričić, Ana Montan i Igor Salopek.¹⁰

Izdavački savjet ima čak sedamdeset eminentnih stručnjaka iz cijeloga svijeta.

Broj recenzenata je zaprepašćujući, a samo 2016. objavljene priloge recenziralo je čak pedeset recenzenata (!), sve redom istaknutih domaćih i stranih stručnjaka.

Za grafičku pripremu i visokokvalitetni tisak zadužena je tiskara *Tisak Zambelli* iz Rijeke.

ŠIRE ZNAČENJE AMHA-E

AMHA posebnu važnost predstavlja i svome matičnom Društvu – HZDPZK-u, a jednako tako i matičnoj suizdavačkoj kući – MEDRI koja

¹⁰ Upravo na svečanoj Akademiji za koju je i priređen ovaj pregled i analiza časopisa AMHA, urednička se struktura izmijenila tako da je Anton Škrobonja postao počasni urednik, za glavnog urednika izabran je Igor Eterović, a izvršnim je urednikom postao Robert Doričić, što u praktičnom smislu vrijedi od 2017. s izlaskom novih svezaka Časopisa.

se s punim pravom može i treba ponositi ovakvom znanstvenom publikacijom koja se rodila i razvila među njezinim profesorima, studentima i zaposlenicima.

AMHA posebnu vrijednost ima i za širu regiju kao stjecište rezultata svih njezinih povijesnomedicinskih istraživanja te se isprofilirala kao središnji povijesnomedicinski časopis zapravo čitave Europe i okolnoga mediteranskog kruga. U pravom smislu riječi postala je „znanstveni brend“ šire regije.

U međunarodnom smislu, odnosno na svjetskoj sceni, AMHA se sa sve većom prepoznatljivošću, koja se iskazuju primanjem u različite časopisne baze, uvrstila među dvanaestak (ako ne i manje!) najvrsnijih časopisa za povijest medicine na svijetu.

Osim prvenstvenoga znanstvenog značenja koje je ostvarila kao jedan od nekoliko danas najsnažnijih časopisa iz povijesti medicine na globalnoj razini, AMHA za samu znanost i struku ima puno šire značenje. Treba prije svega istaknuti da sadrži prikaze skupova i knjiga te vijesti iz povijesti medicine, što u stručnom smislu praćenja događanja ima nezamjenjivu ulogu za sve koji se bave tim područjem. Tu su i nekrolozi poznatih povjesničara medicine sa šireg areala, čime, osim odavanja dužne počasti našim prethodnicima, trajno ostaju zapisani biografski nezamjenjivi podatci o životima tih velikih ljudi za samo područje kojim su se bavili.

UMJESTO ZAKLJUČKA: POGLED U BUDUĆNOST

Dosadašnji razvoj i rast Časopisa daje poticaj za naprijed. Časopis je postigao takvu razinu da već krajem prethodne godine imamo potpuno zaokružen materijal za čitav prvi broj u sljedećoj godini, katkad i za cijelo godište.

Najvažniji je korak snažnije povezivanje s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci kao ravnopravnim partnerom u izdavanju Časopisa, što će nesumnjivo unaprijediti Časopis već u bliskoj budućnosti.¹¹

Ono što svaki časopis ovakve kvalitete naprosto mora osigurati u tehničkom smislu jest kvalitetan elektronički sustav za prijavljivanje radova, transparentna i primamljiva web-stranica te eventualno praćenje suvremenih trendova u bibliografskom klasificiranju radova i upotrebe sustava protiv plagiranja.¹²

Već sada treba razmišljati o osvježavanju Uredništva novim ljudima iz područja povijesti medicine, koji bi u logističkom smislu iznimno olakšali održavanje ovako visokih standarda koji su u AMHA-i postavljeni dosadašnjim njezinim izlaženjem.

LITERATURA

1. AMHA – *Acta medico-historica Adriatica* – svi svesci od 2003.(1) do 2016.(2)
2. “AMHA – *Acta medico-historica Adriatica*”, Sci Imago Journal and Country Rank, <http://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=5200152838&tip=sid&clean=0>, pristupljeno: 1.7.2017.
3. Eterović, Igor, “Science convention ‘Rijeka and Its Citizens in Medical History’ 2000–2009 – history of medicine as a component of scientific visibility”, *AMHA – Acta medico historica Adriatica*, 2011; 9(1), str. 9–18.
4. Eterović, Igor (ur.), *Znanstveni skup „Rijeka i Riječani u medicinskoj povijesti“ 2000.–2009.: Zbornik sažetaka izlaganja s kazalom imena i uvodnom studijom*, Biblioteka AMHA, sv. 8, HZDPZK, 2011.

¹¹ Ovaj je korak i učinjen u međuvremenu te je MEDRI od siječnja 2017. ravnopravni suizdavač Časopisa s HZDPZK-om.

¹² Mnogo je toga već učinjeno tako da bi u 2018. trebale zaživjeti brojne tehničke novine vezane za Časopis.

SAŽETAK

U članku se predstavlja i ukratko analizira prvih četrnaest godina izlaženja znanstvenog časopisa AMHA – Acta medico-historica Adriatica (2003. – 2016.). Časopis je bez sumnje postao i ostao središnja aktivnost Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture i ubrzo se prometnuo u svjetski cijenjeni časopis iz povijesti medicine. Predstavljen je početak i kontekst njegova izlaženja, u poveznici sa znanstvenim skupom Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici, njegovo profiliranje u istaknuti međunarodni znanstveni časopis te nagli razvoj u kasnijim godinama izlaženja. Analiza pokazuje rast prepoznatljivosti časopisa kroz indeksaciju u različitim međunarodnim časopisnim bazama, broj i omjer znanstvenih članaka i vrstu objavljenog materijala. Zaključno se daje osvrt na moguće smjerove razvoja u budućnosti te značenje časopisa u nacionalnim, regionalnim i međunarodnim okvirima.

Ključne riječi: AMHA – Acta medico-historica Adriatica; znanstveni časopis; povijest medicine; Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici; Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture.